

GRAFIKAI SZEMLE

SAKFOYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 20-ÁN

VI. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1896 JULIUS

7. SZÁM

Ács Mihály emlékezete.

Leróttuk a szívünk sugallta és a kegyelet parancsolta kötelességet felelhetetlen halottunk, *Ács Mihály* iránt. A végtisztesség után elkísértük hült tetemét utolsó nyugvó helyére impozáns nagy számban; gyűjtést indítottunk meg, hogy a sírhalom az elhunyt érdemeihez méltó emlékkövel díszítettessék. Ezzel egyelőre megtettük azt, a mivel önmagunknak tartoztunk. Gondoskodnunk kell azonban, hogy ezen, irántunk, az egész nyomdásztársadalom iránt, oly kimondhatatlan nemes érzelmeket táplált férfit, ki mostani környezetében, az újabbkori Magyarország nagy alkotójának utolsó nyughelyei közepette, igaz, ugyan igénytelen helyet foglal, mindazonáltal ránk nyomdászokra nézve, közhasznú és áldásos működésével, kicsinyben ugyanazon szerepet játszott a zsenge szakirodalmunk úttörője képében, mint ama nagyjainké vala nemzetünk közelmúlt történetében, — mondjuk, gondoskodnunk kell tehát, hogy Ács Mihály életpályája lehetőleg hiven átszarmaztassék a későbbi nemzedékeknek, mint dicsőségünk egyik hagyatéka, okulás és buzdításul az elhunyt által kijelölt ösvényen való-ernyedetlen továbbhaladásra.

Jelen soroknak főadata ezen több oknál fogva fölötte nehezen megoldható kívánalomnak eleget tenni.

***

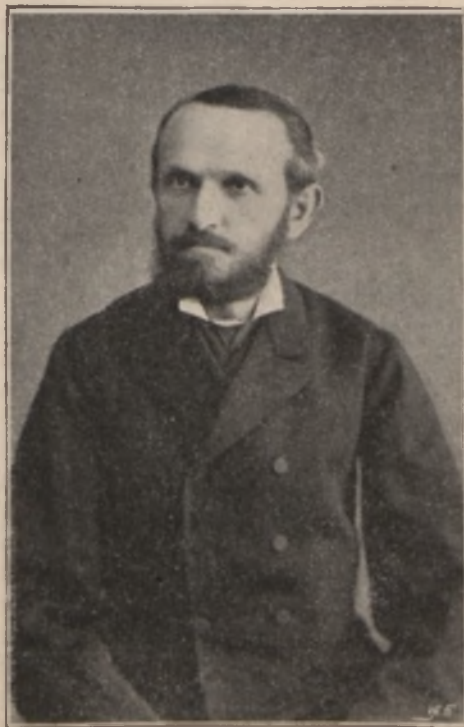
Ács Mihály atyja, ugyancsak Ács Mihály, Debreczenből származott s mint tisztos kőművesmester tartotta öt gyermekből álló családját; 1865-ben azonban a máskülönbben mindig munkabíró, egészséges családfő rövid néhány napi betegség után elhunyván, s miután időközben három gyermeke is meghalt, Ács Mihály édesanyjával és öccsével, Ács József gépmesterrel, egyedül maradt fenn a nagyszámú családból.

A mi Ács Mihályunk 1841. december hó 8-án született a főváros szívében, a belvárosi újvilág-utca 16. számú házában. Itt nevelkedett föl ezen utcában, mely a főváros ama részéhez tartozott, hol akkoriban az egész fővárosban egyedül volt feltalálható a törzsökös magyarság élete és szelleme. Bizalmas körben szeretett Ács ezen korról mesélni; mint hét-nyolcz éves fiú keresztülélte itt a szabadságharc idejét; sokszor elmondta, mily hatalmasan vésődtek fiatal lelkületébe a muzeum-kertben tartott nagy népgyűlések s egyéb, a belvárosban azon időben előadódott mozzanatok; mily pezsgő élet volt akkor a megifjult Pest utcáin, kivált az emlékezetes márcziusi napok után, mikor az ujságárusító fiúk és nők kiáltásaitól visszhangzott a levegő: »vegyenek friss Márcziust!«, »Kaufen's heutige Opposition!«, »tessék Népelem!« s így tovább nagy lármával. Moglehet, hogy a nyomdai termékek ezen kiváló része a leirt mozgalmas utcai

életben csiráztatta meg a fiatal Ács fogékony eszmevilágában a művészetünk iránt későbbben dokumentált nagy előszeretetet.

Megirta ezt a korszakot Ács különben többször munkáiban a maga élvezetes modorában, még egyik legutolsó munkájában is, Prohászka szaktársunk jubileuma alkalmával, melyben nemcsak a jubilánsnak kedveskedett egy fölötte hangulatos emlékkal, hanem az Ács által mindig kegyeletes tiszteletben tartott Franklin-társulati intézetet is megajándékozta egy valóban ritka szép, a nyomda nagy multjához méltó visszaemlékezésével.

A ránk maradt gyér adatok szerint Ács csak az ötvenes évek elején kezdte az iskolát látogatni, valószínűleg egyrészt a zavaros idők miatt, másrészt talán gyenge testalkata következtében. Visszamaradt tőle egy 1854/55. iskolaévi bizonyítvány, mikor is a Mayer István igazgatósága alatt álló molnár-utcai főlemlé tanodának har-

Ács Mihály

madik osztályát látogatta, a következő érdemsorozattal:

Hittan	Igen jó.
Magyar nyelvből	Jó.
Német nyelvből	Jó.
Fogalmazástanból	Igen jó.
Latin nyelvből	Igen jó.
Szépírásból	Igen jó.
Földleírásból	Igen jó.
Számтанból	Jó.

Ugyanott végezte a negyedik osztályt is. Több iskolát nem látogatott s így széleskörű, sokszor bámulatba ejtő tudását pusztán vasszorgalmának, melylyel idővel hiányos iskoláztatását pótolta, köszönhette. Különben az akkori elemi iskolák tanrendszere jóval magasabb színvonalon állott a mainál, mint azt e sorok írója saját tapasztalásból tudja, s ama körülmény is mutatja, hogy a 3-ik osztályban már a fogalmazástan és a latin nyelv tanítása volt fölvéve. Helyénvalónak találtuk Ács iskoláztatását itt bővebben érinteni, mert a *Typographiában* egy alkalommal valaki személyeskedvén, fitymálólólag felhányta Ácsnak négy elemi osztályát is, nem látva be azt, hogy ezzel az otromba támadásával a legnagyobb fokú dicséretben részesíté ellenfelét.

Ezután Ács a betűszedői pályára lépven, mint ilyen a Landerer és Heckenast nyomdában 1861. február 2-án felszabadult. Miután több évig mint szedő működött, 1865 elején fölment Bécsbe s itt a jóhírű Holzhausen-féle nyomdában kapott munkát, hol abban az időben sok magyar munka készült. Itt azonban csak rövid ideig működhetett, mert atyjának abban az évben, június hó 26-án történt elhalálózása ismét hazahozta Ácsot, s azóta nem is távozott anyja oldala mellől, kinek egyedüli támasza maradt, mert öcsese, Ács József néhány évvel rá, 1870. május hó 9-én 25 éves korában, szintén elhunyt. Azóta gyermeki szeretetének teljes gyöngédségével gondozta anyját, ki viszont folytonosan betegeskedő egyetlen fiát ápolgatta szülői szeretetének egész melegével. Ez az édes-szomorú viszony véget ért 1882. december 12-én, mely napon a 73 éves tiszteleteméltó matrona elköltözött az élők sorából.

Ez időtől fogva a nagy nyomdásztársadalom, kicsinyben pedig a mi Szakkörünk képezte Ács családját, melynek javáért szívesen áldozta fel szabad idejét. Örömmel is láttuk őt úgy tanácskozásainkon, mint társas összejöveteleinken. Utóbbiakon rendszeren a hölgyek fogták körül, kiknek nagy kedveltje volt szeretetre méltó és előzékeny modora miatt; egyáltalán nagy képzettségénél fogva szívesen látott vendég volt ő minden társaságban, a mint ő is szerette a szolid társaságot meg a dalt. Meggyőződésből jó katolikus volt, a mi azonban nem tette elfogulttá más vallást követőkkel szemben. Szintilyen tisztelettel viseltetett mások eltérő véleménye iránt, lett-légyen az egyleti dolog vagy általános érdekű ügy. Igy például tudjuk, hogy Ácsot Szabó Elekhez régi időktől fogva benső baráti kötelékek fűzték, mindazáltal nem egyszer megtörtént, hogy egyleti vagy egyéb természetű kérdésekben ellenkező nézeteket vallottak, a mi azonban

barátságuk bensőségét egy pillanatra sem zavarta. Érdekes e tekintetben a következő eset. Midőn a nyolczvanas években egyletűpknek országossá tétele képezte a vita tárgyát, szintén eltért Ács nézete Szabótól, a mennyiben Ács ismert kunktátorius természeténél fogva a Firtinger Károly által ajánlott megoldási módhoz csatlakozott, t. i. hogy egyelőre csak a rokkant-, özvegy- és árvapénztár tétessék országossá, míg ellenben Szabó Elek e kérdést gyökerénél akarta megoldani és az egyletnek összes ágaival való egy csapásra történő országosítását kívánta. Tudjuk, hogy a fővárosi egylet 1884. október hó 19-én tartott gyűlésén Szabó Elek erre vonatkozó indítványát fogadta el.

Ennyiben akartunk Ácsról mint magánemberről megemlékezni.

Átérve Ács Mihálynak egyleti életünkben kifejtett tevékenységére, sajnos, csak vázlatos képét nyújthatjuk annak, minek részletes megírása messze túlhaladná ez egyszerű hirlapi cikknek szűk keretét. Ott találjuk őt azok sorában, kik 1866-ban létrehozták az önképzőegyletet, melyben váltakozva hol mint választmányi tag, hol mint elnök buzgólkodott. A *Typographiának* 1869-ben történt megalapításában szintén résztvett és pennájával szorgalmas támogatója volt a lap két első szerkesztőjének, Buschmann Ferencnek és Sauerwein Gézának. Sauerwein 1871. április 1-én visszalépven szerkesztői állásától, a közbizalom Ács Mihályt hívta meg e tisztségre, melytől azonban egy év múlva, 1872. május 1-én önként vált meg. E visszalépés okai oly természetűek, hogy azok közelebbi megvilágítását e helyen is eléggé indokoltnak találjuk. Ugyanis 1872 elején a munkaviszonyok oly kedvezően alakultak, hogy az egyleti tagok vezérémberei elérkezettnek látták az időt a kilenczórai munkaidő kivivásáért való küzdelemnek újlagos fölvételére, mely küzdelem tudvalevőleg két évvel előbb, 1870-ben, siker nélkül végződött. Anft János, Döll Rudolf, Antensteiner Ferencz, Kaczander Gyula és mások azonban úgy vélekedtek, hogy ily küzdelem a *Typographia* részéről nem fog a kellő támogatásban részesülni, mert szerkesztőjét, Ács Mihályt, nem találták elég erélyesnek; azonkívül személyes viszálykodások is merültek föl Ács és hivei, meg a föntnevezettek pártfelei között. A vége ennek az agyar-kodásnak az volt, hogy Anft és társai a többséggel oly szerkesztőségi határozatokat fogadtattak el, melyek a szerkesztő jogkörét jelentékenyen korlátozták, mire aztán Ács visszavonult, s csakis ezt és nem egyebet akartak ellenesei elérni. Ma már, s ma inkább, mint valaha, állíthatjuk, hogy Ács mint szerkesztő a küzdelemben épp úgy megtette volna köteletségét, a mint azt elődje, Sauerwein, a 70-ki mozgalomban megtette. Mert habár tény, hogy Ács inkább békés természetű és óvatosabb volt, mint a mindig harczra termett, könnyen hevülő Sauerwein, mégis mint kollega épp annyi érzékkel birt a zászló becsülete iránt, mint akárki közülünk, s később akárhányszor megtörtént, a *Nyomdászok Közlönyével* kapcsolatos heves személyi megtámadásokban, hogy azokat mindaddig figyelembe nem vette, mignem igaztalanul valamely inkollegiális vagy más tekintetben hecsmérő cselkedettel vádolták.

A segélyző-egyletben is ott találjuk Ácsot már régtől fogva mint választmányi tagot a közjó emelésén fáradozni. Midőn azután 1876 végével megtörtént az önképző- és a segélyző-egyletnek egyesítése, a két elnöki tisztség egyikét Ács Mihályra bízták a tagok, ki azt olykor-olykor nehéz körülmények közt egészen 1886-ig hűségesen be is töltötte. Firtinger Károly alnök-társa Ácsban mindvégig épp oly önzetlen és odaadó, mint őszinte közreműködőt bírt, kinek higgadt és megfontolt munkálkodása nélkül alig lettek volna legyőzhetőek a két egylet egyesítése után fölmerült előre nem látott különböző nehézségek.

Különös megemlítést érdemel az egylet által 1878-ban rendezett szakkiallítás, melynek fényes sikere első sorban Ács Mihálynak és Bauer M. Jánosnak tudható be. Az 1886-ban Párisban tartott munkaiállításban az egylet szintén részt vett s ez alkalommal Ács Mihály Firtingerrel egyetemben rövid ismertetést írt a magyar-honi nyomdászviszonyokról, melyet Sárvári Ármin fordított francziára.

Szintily, vagy talán még nagyobb sikerrel koronázott munkásságot fejtett ki Ács az 1882-ben megalapított *Társaskör* keretében, mely a magyar szakirodalom fejlesztését és ápolását tűzte ki egyik céljául. Itt találjuk Ácsot minden évben legalább egyszer a fölolvásóasztal mellett, utóbbi években különösen a márczius 15-iki emlékünnepeleken. A kör által alapított *Magyar Nyomdászok Évkönyve* mindegyik évfolyamában találunk tőle értékes cikkeket, ez évkönyv 1887—90. évi folyamait pedig ő szerkesztette.

És ezzel áttérhetünk Ács Mihály irodalmi tevékenységére. Szaktársaink korosabb része előtt ismeretes ama nagyszabású mozgalom, mely 1882 végével megindult a *Typographia* megmagyarosítása érdekében. Ács hazafias érzelmének teljes hevével támogatta ezt a mozgalmat és az ennek folyományaképpen megindított *Nyomdászok Közlönyét*, mely lapnak Pusztai Ferencz visszalépése után 1884. július 1-től fogva, annak megszűnéséig, 1885. júl. 1-éig szerkesztője is volt.

Ezzel azonban korántsem ért véget buzgólkodása a nemzeti szakirodalom emelése érdekében. Ellenkezőleg, a már említett Évkönyvben megjelent cikkein kívül rendes munkatársa lőn a *Magyar Nyomdászatnak* és a Szakkör által 1891-ben alapított *Grafikai Szemlének*. Szóval, Ács Mihály munkálkodása különösen a szaktörténelem terén annyira üdvös hatással volt, hogy, felbuzdulva az ő szép és nemes példáján, immár többen követik kisebb-nagyobb eredménnyel ezen irányban tett kezdeményezését.

Mindezzel szemben a Könyvnyomdászok Szakköre, melyben utóbbi időben koncentráltódott egyedül munkássága, elismerésének csak gyöngye jelét adhatta, midőn 1887-ben tiszteletbeli elnökévé választá meg nagy lelkesedéssel és egyhangúlag.

Ime ezen rendkívüli férfiú életpályája; a kora ifjuságától fogva makacs betegségtől gyöttrődött testben erős akarat lakott nagy hazaszeretettel párosulva. Békességre hajló természete tiszteletben tartá a mások véleményét, viszont azonban megkövetelte a saját meggyőződésének respektálását is. Élénken érezzük fogyatékoságunkat elévülhetlen érdemeinek megfelelő

kidomborításához; halvány képe ez csak Ács Mihály ritka nagy jellemének és jeles tehetségeinek, melynek vázolásához a jóságos mester, az emlékezetünkben soha el nem enyésző mintakép iránt érzett hála és kegyelet adta meg az ihletet. *Faragó.*

A temetés.

A Szakkör által kiadott gyászjelentés következőképpen hangzik:

A Könyvnyomdászok Szakkörének elnöksége mélyen megrendülve tudatja a Kör tagjaival, hogy a legjobb szaktárs, a testület egyik megalapítója, volt elnöke és tiszteleti elnöke, a jeles szakiró

ÁCS MIHÁLY

a Franklin-Társulat érdemes korrektora

c hó 19-én este, életének 55. évében megszűnt élni. A megboldogult földi maradványait e hó 21-én, vasárnap d. u. 1/4 órákor IX. ker. bokréta-utca 23. sz. a. lakásáról kísérik az örök nyugovóra: a kerepesi-úti sírkertbe.

Legyünk ott mindnyájan, hogy még egy Istenhozzádot mondjunk annak, a ki örökké értünk élt s a kinek nem volt egyéb célja, mint önzetlenül szolgálni a közjót.

Budapesten, 1893. évi június hó 20-án.

Áldás emlékére!

***

Június 21-én, vasárnap délután 1/4 órára volt kitűzve a gyászszertartás, de már jóval 3 óra előtt megtelt a halottas-ház udvara, sőt még az utcán is állott egy egész sereg nyomdász. Ez a temetés is csak azt bizonyította, hogy *Ács Mihály* felülállt a párttusákon és koporsójánál elnémultak az elvi ellentétek, mert a ki csak tehette, ott volt a temetésén, hogy elbúcsúzzék a szelid lelkű kollégától. Sokan családtagjaikat is elhozták s nem egy fiatal asszonyka könyezett »Ács bácsi« koporsója mellett.

Az egyházi szertartás után *Tanay József*, a Szakkör elnöke állott a koporsó lábához és a meghatottságtól remegő hangon, a következő szavakkal vett búcsút a megboldogulttól:

Alig talállok szavakat meghatottságomban, hogy atyai barátunktól, a Szakkör nagyérdemű tiszteletbeli elnökétől, *Ács Mihálytól*, midőn utolsó pihenésre tér, búcsút vegyek.

Hiszen tudtuk, régen tudtuk, hogy az ő nagy, nemes lelke törekeny testben lakik és hogy csak annak köszönhetünk, hogy eddig is birtok, mert a képzelhető legnagyobb önmérséklettel és elővigyázattal tudott élni, hogy csak minél tovább használhasson a közjónak.

És midőn régi bajától még hosszabb életet mertünk remélni, akkor támad hirtelen, alattomosan egy új kör, mely kioltja a nemes gondolkozású ember életét . . . .

Ács Mihály egész életét a közjónak szentelte. Öreg édes anyján kívül, kit hűségesen, gyermeki odaadással és szeretettel látott el annak halála napjáig, — az ő családja a nyomdásztársadalom volt; e nyomdásztársadalom egyeseiért és összeségeért nem szűnt ő meg sohasem működni, dolgozni, fáradni; és pedig dolgozni oly önzetlenül, oly ideális felfogással, hogy ezt még a legszenvedélyesebb párttusában is el kellett ismernie ellenfeleinek is, a minthogy tisztelettel is hajoltak meg mindenkor tiszta jelleme előtt.

Valósággal Deák Ferenczünk volt ő nekünk. Bölcs mérséklet, higgadt megfontolás, erős kitartás; a legnagyobb szerénység szemben a magasfokú tudással: ilyen elemekből volt megalkotva e ritka ember, kiről méltán el lehet mondani,

hogy Magyarország egyik legképzettebb, legműveltebb, legtanultabb nyomdászát vesztettük benne el.

De hát hogyan is tudjam méltatni az ő nagy érdemeit a mi Szakkörünk körül, de az egész nyomdásztársadalom tevékenységi terén is? Hogyan tudjam kifejezni azt a szívünk gyökeréig lehető fájdalmat, melyet elhunytá fölött mindnyájan érzünk?

A fájdalomnak nincs szava; vagy ha van: igen kevés az. Búcsúzzunk hát!

Talán fölöttünk lebeg szellemed s meghallja búcsúszózatunk mellett hálás köszönetünket, melyet csekély cserébe adunk azért a sok jó szolgálatért, melyeket nekünk tettél!

Talán meghallja búcsúszónkban ama fogadalmunkat is, hogy ezt a hálás köszönetet azzal akarjuk jelképezni, hogy hozzád, legalább részben, hasonlóak akarunk lenni!

Áldás, mindnyájunk áldása legyen sírodon, mely poraidnak legyen könnyű, hiszen szellemed úgy is köztünk marad!

Ács Mihály! nemes barátunk, derék bajtársunk! Isten veled! Isten veled!

A szépen átgondolt beszéd mindenki mély hatással volt s nem egy szem lett könnyes az érzésteljes búcsúbeszéd hallattára.

Ezután az *Ébredés* daloskör énekelte el a *Mért oly borús...* című megható gyászdalt és lassankint megindult a menet az üllői-úton, József-körúton át a kerepesi sírkertbe. Ide is majd mindenki kikísérte, hogy még egy rögtön dobjon a földbe eresztett koporsóra.

Ott nyugszik most már ő is, a halottak csöndes hazájában, nem messze a Batthyány-mauzoleumtól, ma még jeltelen sírban; de reméljük, hogy a szaktársak áldozatkészsége nemsokára díszes sírkövel jeleli meg majd az önzetlen kolléga sírhantját.

E czélből a Szakkör válaszmánya már megtette az intézkedéseket és felhívást bocsátott ki az ország összes nyomdászához, maga is — a havi ülés utólagos jóváhagyása reményében — 50 forinttal járulva a gyűjtéshez.

A felhívás szövege következőleg hangzik:

Még le se szegtezték Ács Mihály koporsóját, már is felhangzott az óhaj, hogy a boldogultnak országos gyűjtés útján állítsunk *síremléket*.

A Szakkör rendkívüli válaszmányi ülésén foglalkozott ezzel az eszmével s elhatározta, hogy felhívást intéz Magyarország nyomdászához, a melyben adományokat kér Ács Mihály síremlékére.

Még meg se szövegeztük a felhívást, máris levél jött Egerből, a melyben ugyanezt indítványozzák az ottani szaktársak is s egyszersmind a maguk részéről *15 forinttal* kezdik meg az adományok sorát.

Ez a kegyeletes példa tehát azt mutatja, hogy Ács Mihály nemcsak a Szakkörnek, nemcsak a budapesti szaktársaknak, hanem az egész ország nyomdászságának a halottja, s hogy részt kér a kegyeletből mindenki, a ki ismerte ez önzetlen férfiú működését. És a kik ismerték, azok elmondják a fiatalabbaknak is, hogy ki volt ez a puritán jellem, a kit mindenki tisztelt, becsült és szeretett.

Véte nének a megboldogult ellen, ha most itt akarnók méltatni érdemeit.

De hát nem is akarunk most országra szóló művet alkotni, csak egy szerény sírkövel óhajtanánk jelezni azt a helyet, a hol Ács Mihály halóporai nyugosznak.

Ennyit megérdemel tőlünk, kortársaitól.

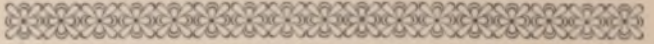
Magunkat kisebbitenők, ha e sírkő felállítását az utódokra hagyánk.

Hiszzük tehát, hogy e felhívásunkat széles e hazában elolvassák s ki-ki tehetsége szerint lerója tartozását a kegyelet nevében.

A Szakkör *50 forinttal* nyitja meg az adakozás sorát.

Már ez évben, halottak napjáig óhajtanánk felállítani a síremléket, azért kérjük mindazokat, kiknek gyűjtőívket küldtünk, szíveskedjenek azokat a begyűlt pénzzel együtt legkésőbb *augusztus hó 15-éig a Grafikai Szemle kiadóhivatalába* (V., Hold-utca 7.) *visszaküldeni*.

Az adakozók névsorát a Grafikai Szemlében teszszük majd közzé.

Előadás a szakiskoláról.

Vasárnap, f. hó 19-én d. e. fél 10 órakor fogja megtartani *Schwartz Sándor* úr, a bécsi nyomdászati szakiskola egyik érdemdús aligazgatója, ki Budapest szülőtte, *kerepesi-út 64. sz. a., a Korona-vendéglő helyiségében*, igen érdekesnek ígérkező előadását *a bécsi szakiskola alapításáról, szervezetéről és elért sikereiről*.

Örömmel tudatjuk ezt, noha úgy tapasztaljuk, hogy a szakiskola ügye ezidejűleg kissé megfeneklett, a mennyiben még mindeddig nem vettünk semmi hírt arról, hogy a főnökegyesület magára vállal: feladathoz híven e tekintetben valamelyes lépéseket tett volna.

Pedig ismertettük már egy alkalommal t. olvasóinkkal is, hogy a székes főváros iparoktatási statutumai mily kedvező alapot nyújtanak erre nézve, miután a mi kívánságunknak megfelelőleg azt a határozatot tartalmazzák, hogy *az egy iparághoz vagy rokoniparágához tartozó iparos-tanonczok kerületenkint lehetőleg megfelelő osztályokba csoportosítandók és szakszerűleg oktatóndók*.

A mi tervvázlatunk ugyanezt kívánta, tehát mi sem állana útjában annak, hogy az ügyet a megvalósításhoz közelebb vigyük, csak lépéseket kellene tenni az iránt a főváros tanácsánál s annak különösen egy tagjánál, Rózsavölgyi tanácsnoknál, a ki tudomásunk szerint az ipari fejlődésnek és az e téren való haladásnak nagy barátja.

Ezenkívül lépést lehetne tenni ez iránt még Szterényi József iparoktatási főigazgató úrnál, a kinek földadata a miniszteriumnál javaslatot tenni szakiskolák és szaktanműhelyek létesítése iránt.

A főigazgató úrnak ígéretét különben mi már mozgalmunk megkezdése óta birjuk, hogy a szakiskola érdekében a maga hatáskörében a legnagyobb készséggel megtesz mindent.

Ilyen auspiciumok után csak hanyagság lenne az ügyet tovább is halogatni.

Mi részünkről szívesen megtettük volna már e tekintetben a szükséges lépéseket, de nem akarunk a főnökegyesület hatáskörébe vágni s így csak a főnökegyesületre tekintünk várakozó bizalommal.

Reméljük, hogy *Schwartz Sándor* úr szava és gyakorlati tapasztalatokon nyugvó nézetei tette fogják végre serkenteni a főnökegyesületet is, a mely előadásra hiszzük, hogy nemcsak a Szakkör tagjai, hanem a

főnökegyesület érdeklődő tagjai is nagy számban fognak megjelenni, annál is inkább, mert hálátlanság lenne tőlünk Schwartz úr jóakaró igyekezetét úgyünk érdekében fagyos közönnyel honorálni.

Felkérjük tehát szaktársainkat és az érdeklődőket, hogy adjunk Schwartz úr iránti tiszteletünknek illő kifejezést tömeges megjelenésünkkel, daczára annak, hogy az előadás olyan időszakban történik, midőn mindenki élvezni óhajtja a zöld üde levegőjét.

Ő azonban máskor erre szabad idővel nem rendelkezik, csak most a nyári iskolai szünetében, a midőn egyszersmind kiállításunkat is megtekinteni óhajtja s mint a Grafisches Centralblatt szerkesztője, művészetünk haladásáról és nivójáról be akar számolni szakolvasóinak.

Melegen üdvözljük tehát őt körünkben s előre is köszönetünket nyilváníthatjuk neki készséges elhatározásáért.

—cz.

Tessarotipia.

Az emberi elme nyugtalanul, megállapodás nélkül, szinte kellemetlen gyorsasággal törtet előre. Ugy látszik, mintha századok mulasztását évtizedek alatt kívánná pótolni. Még csak e század első tizedeiben találták fel a gőzt, mely az emberi erő nagy megtakarítását eszközölte és ime ma már a gáz is lejártta magát és a villanyerőhöz jutottunk. Sőt a levegő összeszorításából is erőt tudnak produkálni és ki tudja, nem-e a legközelebbi jövő hoz megint újabb felfedezéseket, melyek ezek horderejét rövid időn lerontják.

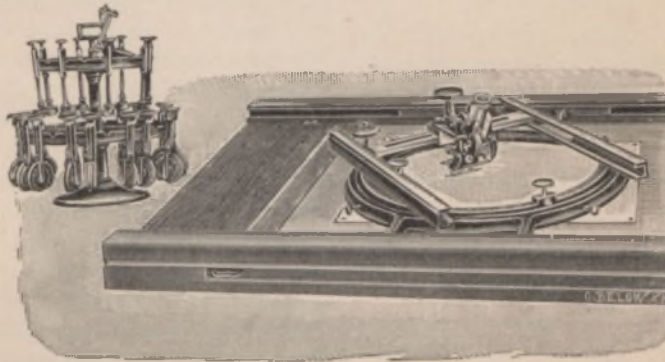
Tényleg a villanyosság századát éljük. Sőt ha figyelemmel kísérjük azt a tengernyi találmányt, melylyel úgyszólván hetenkint elárasztják a nagy világot és melyek mind többé-kevésbé odairányulnak, hogy feleslegessé tegyék az emberi kéz közreműködését, hogy teljesen nélkülözhezzük az emberi erőt; akkor egy pillanatra szinte megáll az eszünk. Ni-ni, hát hová fog mindez vezetni? Tán csak nem akarjuk a világot emberek nélkül vinni?! Avagy tényleg oda fogunk jutni, hogy ez a nagy világegyetem, mint valamely hatalmas nagy gép, magától fog menni és mi csak afféle paradicsombeli teremtesek leszünk, a kiknek semmi tennivalójuk nincsen?

A nyomdászati ipar terén is áldott Gutenberg apánk óta hová jutottunk! A fa, réz és ólom szolgálatunkba lépett, hogy betűinket ez anyagokból készítsük; sőt beszélnek egy legújabb találmányról, mely szerint papirosból is lesznek betűink. Miért ne, ha vasuti kocsik kerekei készülhetnek papírmáséból? Kézi sajtó, gyorssajtó, egyszerű és dupla gyorssajtó mind már túlhaladott álláspont. Nézzük egy rotációs gép műkö-

dését, mennyire eltörpül e mellett a többi nyomtató-sajtó. De ezzel még nem elégedtünk meg. Évtizedek óta kerestük és kutatjuk annak titkát, hogyan lehetne a betűket géppel szednünk. A *Thorn*-szisztéma, a *Monolin*, *Linotype*, *Tipograf* és a hazánkfia: Mérai-Horváth Károly által legújabban felfedezett *Elektrotipograf* mind oly szedőgépek, melyek az emberi kéz munkáját akarják elvégezni. Igaz, eddig még nem igen oldották meg a kérdést, de az emberi elme nem nyugszik, míg a megtalált nyomon előrehaladva, céljához nem ér. Nem lehet célokom itt sorra tárgyalni újabb vívmányainkat. Csak felemlíteni kívánom még, hogy az alig százéves lithografia terén is nagy idők vetik előre árnyékukat. A solenhofeni kőbányák nem képesek többé oly sok és főleg minőség tekintetében oly jó követ szállítani, mint eddig. Nincs az a kút, melynek végére ne járhatnánk. Az emberi ész tehát már évek óta keresi a szurrogátumot, de eddig nem találták meg. Csináltak már műköveket, de ezek nem feleltek meg. Most a mainzi Scholz úgy látszik, megtalálta a dolog nyitját. Aluminium-lemezekkel pótolja a litografiai követ és felfedezését *algrafianak* nevezi.

Ez a dolog hivatva van nagy forradalmat előidézni a könyomás, de a jövőben valószínűleg algrafiai nyomás terén, mert kivált színnyomásra rendkívül alkalmas és általában bámulatosan tiszta munkát lehet azzal végezni.

Másrészt a litografiával összeköttetésben álló, azaz tulajdonképen az ő szolgáltatáira utalt hangjegymetszés és hangjegynyomás szintén újabb átalakításoknak néz elé.

Tessaro kartografja.

Angelo Tessaro olasz mérnök Paduából tíz évi kutatásainak eredményét most hozza nyilvánosságra. Ő ugyanis egy gépet talált fel, melynek segítségével a hangjegyeket többé nem kell metszeni horgany-lemezekre, hanem elmés és egyszerű szerkezetű segítségével átnyomó-papírosra lesz rajzolva az egész oldal és így viszik mindjárt rá a kőre. Meg volna tehát takarítva a metsző, a rézmángorló-gép és e mellett a tachograf (Tessaro hangjegy-rajzoló gépe) bárki által is 6—8 heti gyakorlás után könnyen kezelhető. Tessaro azonban még tovább is ment és némi változtatásokkal megcsinálta a *kartograf-gépet*. Ennek segítségével a térképeknek összes írását meg lehet csinálni, legyen az a felírás egyenes, görbe vagy akár köralakú. Tudjuk, hogy mindeddig a térképek írását gravírozni kellett és ez sem lehetett oly egyenletes, mint természetesen a géppel csinált betűk. Szerény véleményem szerint a Tessarotipia kettős irányú gépei közül a tachografnak kevesebb horderő tulajdonítandó, mint a kartografnak. A kartograf azonban már annyira tökéletes, hogy bátran alkalmazható és működése nagy megtakarítással jár. A mindkét gépnél alkalmazott rendkívül elmés kerekek, melyekben a kartografnál az egész *abc* van elhelyezve, gyönyörűen működnek

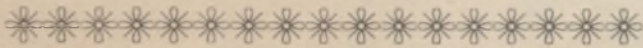
és az az egy már bizonyos, hogy munkájuk egyenletesebb, mint az emberi szabadkézi munka; most csak az vár megoldásra, hogy tényleg gyorsabb és olcsóbb-e a munkásságuk, mint a hogy azt róluk hirdetik.

Tessaro tachografja tulajdonképpen négy kisebb gépből áll, melyek mindegyike tán 80 cm. hosszú és 60 cm. széles. Ez a négy gépecske következőleg működik.

Az egyik a hangjegyvonalakat, a szisztémát húzza, a másik a hangjegyek fejét, a harmadik a nyolczadok, tizenhatodok stb. vastag vonalait és a negyedik a szükséges írást pingálja az alatta fekvő kréta átnyomó papírosra. A gépeket ügyesebb leányok könnyűszerrel kezelhetik. Ám a hangjegyrajzoló tachografban nem tudok feltétlenül megbízni. Berlinben való tartózkodásom alatt nem tudtam kellőképp meggyőződni arról, hogy tényleg igaz-e róla mindaz, a mit hívei tárt torokkal hirdetnek. Különben a berlini tessarotipia-részvénytársaság a Pesti könyvnyomda-részvénytársaságnál jövő hótól kezdve egy teljesen berendezett és jól felszerelt tessarotipiai műhelyt működtet, melyben majd dolgozni fog négy tachograf és egy kartograf. Itt azután hőséges alkalmam lesz meggyőződni a gépek életrevalóságáról és azután esetleg még visszatérek működésük részletesebb leírására.

És mégis mozog a föld! Minden téren újabb és újabb találmányok! Alig ismerkedtünk meg az egyikkel, már nyomába jön a másik Vajjon hová vezet ez az örületes haladás!?

Dr. Falk Zsigmond.

A sokszorosító-iparágak kiállítási pavillonja.

III.

Multkori közleményünkben világosan kiirtuk, hogy csak a *feljáró baloldaláig*, vagyis az Első Magyar Kártyagyár szekrényéig terjedő kiállítókat ismertettük, mégis nem egy bizalmas kérdést vagy levélbeli felszólítást intéztek hozzánk, hogy miért maradt ki a tudósításból ennek vagy annak a nyomdának a neve. Ez csak azt bizonyítja, hogy az illető kiállítók érdeklődéssel kísérik lapunk közleményeit, meg azt, hogy kíváncsiak arra, mint vélekedik az ő képességükről a szaksajtó. Ime tehát, most eleget teszünk a kíváncsiak érdeklődésének is s folytatjuk ismertetésünket ott, a hol a mult alkalommal elhagytuk.

Réthy Lipót és Fia (Arad) szekrényével kezdjük meg mostani szemlénket, a mely mindjárt a feljáróval van szemben. Ez egy egészen különálló üvegszekrény, litografiákkal és néhány, könyvnyomdai úton előállított merkantil-munkával kirakva. A litográfia útján előállított munkák általában jobbak, mint a könyvnyomdai termékek s különösen igen dolgos és szép munka az Első Kossuth-Asztaltársaság tagfelvételi okmánya. Ki van állítva a Ferdinánd által aláírt *magyar nyelvű* adománylevel is, melyben a király

* Azért emelem ki, mert itt a kiállításon két ilyen magyar nyelvű és Ferdinánd által kiállított oklevelet is láttam, holott a nagyatyámnak ugyancsak ilyen kiállítású, ugyanilyen pecséttel ellátott és Ferdinánd által aláírt adománylevele *latinul* van szerkesztve. (T.)

megengedi, hogy »Réthy Lipót mint jó erkölcséről s ügyességéről ajánlott és elegendő vagyonnal is ellátott egyén, hiv alattvalónk hasznára s közhasználatára Békés vármegyében fekvő Szarvas mezővárosban *könyvnyomtató intézetet** állítson...« stb. Ez az okmány pergamentre van nyomva, igen díszes litográfiai kivitelben, mellette aranyos zsinóron lóg Ferdinánd piros pecsétje. Van még ebben a szekrényben néhány könyv is kiállítva, nem éppen helyes beosztással.

Heisler Jarosló három kis térképet és egynehány piroskötésű könyvet állított ki.

Kunoss Vilmos és Fia »versenyen kívül« mutogatja műintézetének termékeit, litografált képeket, színes reklám-plakátokat, díszokleveleket, hangjegyeket és a multkori számainkban megénekelt milléniumi díszművet: (?) Az Ezeréves Magyarország és a Milléniumi Kiállítás cím alatt. Hát bizony mindenben aláírjuk a *Gr. C.* kritikáját és mi se deklaráljuk azt díszmunk. Ezenkívül bizony nagyon kevés könyvnyomdai munkát találunk ott. Egy, Mandello Ignác *betűvész* nevére, Pest városában engedélyezett és a Réthyéhez hasonló szövegű, Ferdinánd által kiadott engedély-okmány van itt is kiállítva, szintén magyar nyelven.

Hamburger és Birkholz igen jól megrajzolt litografált részvényeket, vignettákat és egyéb kisebb munkákat mutat be; a rokoko-nyomtatványok azonban izléstelen kivitelűek és még hozzá rosszul is vannak nyomva.

A *Pesti Lloyd* üvegszekrénye igazán kellemes benyomást tesz a szemlélőre. Sokan azt hiszik, hogy a Pester Lloydon és pár újságon kívül nem is nyomnak mást ebben a műintézetben! Hát ezek nézzék meg a kiállított csinos műszedéseket, diszkrét nyomásukkal és túlzástól ment kivitelükben. Milyen pompás színharmónia tárul elénk az összerakott műszedésekből. Menu-kártyák, meghívók, üzleti kártyák és sok másféle apróság van itt összeválogatva. De ott vannak a szépen kiállított könyvek: az egyszerűek helyes beosztással és illő komolyan tartva, a díszesebbek pedig kerülve minden excentrikus túlzást. A Lloyd rotációs lemezei, egyszerű szedések, hirdetések és tabellák tömöntvényei egészítik ki ezt az ügyes csoportosítást.

Bába Sándor (Szeged) nagyszabású, 18 különféle géppel működő vidéki üzlete bemutat mindenből valamit: könyvkötő-, kő- és könyvnyomdai munkákat. Sok szép dolgot találunk itt; de van sok olyan is, a melynek kivitelével nem tudtak megbirkózni. Van több helyesen és helytelenül szedett könyvczím, diszkrét és egyszerű, riktó és fogalomzavarban szenvedő meghívó.

Wodianer F. és Fiai, a régi Lampel-czég folytatása, persze a könyvekkel brilliroz. A sok iskolai és tankönyv mellett a díszmunkák is előkelő helyet foglalnak el. Ott van például a Rudolf trónörökös által irt Utazás a Keleten című díszmunka, a Magyar Szabadságharcz Története, a Magyar Nemzet Története és még egy sereg más díszműből mutató, mind-

* Érdekes, hogy abban az időben ezt a korrekt magyar kifejezést használták a mai korcs *könyvnyomda* elnevezés helyett. De hát ma már a bazárból is *végvottot* csinálnak, a Jelenkor nagyobb dicsőségére. (T.)

anyia sikerült illusztrációkkal. Egy hatszinben nyomott Corvin-kodexnek az egyes színekben nyomott vázlatai is egymás mellett láthatók, mellettök a teljesen kész példánnyal; majd ott van még a Budapest képes ujság rotációs lemezei és mindezt *betetőzi* (a szó teljes értelmében tessék ezt venni, mert valószínűségi ekhót csináltak belőle) a Budapest összeragasztott példányai, a mely az egész ablakfülkét elcsúfítja. Még reklámnak is szerencsétlen gondolat volt ez. Inkább aggatták volna ezt is az oktagon-téri palota tetejére, hadd látnák a nagy 40.000 mellett magát a lapot is.

Kogutowicz és Társa kartografiai intézetéről már mult számunkban is megemlékeztünk; itt is élénkbe akad e dícséretes törekvésű vállalat s különösen a vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízásából készült magyar földrajzi jellemképek és a történelmi képek gyűjteménye sikerült színes munkák. Budapest látóképe, a löcsei és bártfai városházak, Vajda-Hunyad, Fiume, a jáki templom stb. tesznek a szemlélőre nagy hatást.

Özv. Kirchner J.-féle intézet (Verecz). A »nyomda haladása« felirással mutat be régi és új nyomtatványokat, a mikből az tűnik ki, hogy a nyomda csak annyiban haladt, a mennyiben újabb fajta betűket hozatott, de a melylyel most is az ötven év előtti sablon szerint dolgoznak. A litografiáknál azonban föltétlen haladást konstatálunk.

Az *Első galánlhaj könyvnyomda* stb. egy nagy könyvben felragasztva mutatja be munkaképességét. Van abban mindenféle, a mi csak ottan készül. Egy-két meglehetősen nyomású, szabad irányban szedett levélfőt találunk a többek között; de azokon a szedés nem volt jó. Ott van pl. a *Lichtmann M.* czég levélfeje, valószínűségi hirdetésbe illő vastag és nagy cifra betűk azok. A jelmezbal imitált perforálásán miért van a »Jelmezbal« szó betűnkint lefelé szedve? Nem vagyunk mi kinaiak! Azok szednek felülről lefelé, mi csak balról jobbra olvasunk még mostanában. Az üzlet körleveléről pedig konstatáljuk, hogy annak az őszre hült helyét találjuk majd, harmincz fecske röpökön azon, ezek pedig Kisasszony nap felé mind a tengerentúlra költöznek. Pardon! Még egy szúnyog, veréb és kakas is van azon. Anyag és igyekezet csak volna itten, kár, hogy a szakértelem nincs meg a kellő mértékben.

Wittigschlager K. (Pancsova) az 1870—1896. év között készült termékeket gyűjtötte össze egy óriási nagy könyvbe, a melyet a kiállítás egyik öreg felügyelőjének *segédkezése* mellett néztem végig. (Bele-fáradtunk mindketten, pedig a szegény öreg még nem is volt szakember.) Ebből a »bőven felszerelt« könyvből csak arról győződünk meg, hogy ebben a nyomdában még a névjegy se szedik helyesen. Mikor gyászjelentést szednek, bolondok estélyére gondolnak, mikor meg meghívót kellene szedni, akkor bizonyosan az adóhátralékuk jut eszökbe és így megy ez váltokozva. Az üzlet színekben nyomott hirdetését rámba téve állították ki, a mi már *mutatósbabb* egy kicsit; de csakis mutatósbabb.

A *Kanitz C. és Fiai* czég csupa üzleti könyveket

és kazettákat állított ki. Egész külön fülkéje van és két kisasszony árul benne.

Az *Apollo* irod. és nyomdai r. t. majd mind a Magyarország városai és vármegyéi című nagy, illusztrált művet állította ki. Csinos a Magyar Pénzügy cz. lap szedése és beosztása; ellenben helytelen a Magyar Kereskedők Lapja címe, a hol a fősor meg az utána következő kurrentből van szedve, az utána következő jelentéktelenebb sor pedig félkövér verzálból.

Most jön az emelet egyik legvonzóbb és legértékesebb része: a *kolozsvári kereskedelmi és iparkamara kiállítása*. Voltaképen Kolozsvár nyomdászati-története ez, melyet *Ferenzi Zoltán* állított össze. Négy szekrény telve mindenféle ritkasággal és az újabb kor nyomdatermékeivel. Ott vannak Kolozsvár régi és új hirlapjai: az Erdélyi Hiradó első száma 1838. dátummal, melyet Méhes András szerkesztett és adott ki. A színlapok közül érdekes az 1839. május 30-diki, mely Laborfalvy Rozália (később Jókainé) vendégjátékául az *Angelo* című négyfelvonásos szomorújátékot hirdeti. 1850-ből egy német szövegű és az 1867. évből egy nemzeti színű magyar színlap; ez utóbbi »az alkotmányt helyreállító legkegyelmesebb királyi leirat örömnepélyeül« a *Becsület szó* második szakaszát hirdeti. (A többi része el van takarva.) A könyvek között a legrégebbek közül valók: »A Iesus Sirak koenyue Magyar Nyeluen. — Colosvarba 1551.«; majd mellette: »A Biblianac negyedik resze, az az, a prophetaknak Irasoe: Melyec Magyar nyelvre forditattac, a régi és igaz szent koenyvekből. Colosvarba 1552.« Érdekes, hogy »E'zopusnak Száz Ötven Meséi« már 1767-ben »*ujra* lettek magyarra forditva«, még pedig képekkel és mutató-táblákkal ellátva. Az is tanulságos dolog, hogy Kolozsvár nyomdászata 1550-től egészen a XVIII. század végéig alig halad valamit. A beosztás, a sablon egy, még a címoldalaknak tömören való tartása is mindig ugyanaz. A XVIII. század végén azután tisztultabb izlés bontakozik ki és ez megint egy bizonyos sablon szerint halad a hatvanas évek közepéig. A mai fejlettsége felé voltaképpen csak az utolsó tíz évben indult Kolozsvár s a szép és modern munkák meg pláne csakis a legutóbbi pár évből valók. Itt is láttuk azt, hogy nem egy századelei munka lefözi a hatvanas évek gyártmányait. Kár, hogy hozzáférhetetlenség miatt bővebben nem foglalkozhatunk ez érdekes kiállítással, a melynek létrejövételéért nagy elismeréssel adózunk *Ferenzi Zoltán* professzor úrnak. Kolozsvár kitett magáért és csakugyan bemutatta történetét, a mely valóban méltó a millenáris kiállítás keretébe.

Ezzel került szembe a több mint 300 év óta fennálló *szabad kir. Debreczen városi nyomda* is. Itt kicsiben látjuk azt, a mit Kolozsvár nagyban produkált. Régi, megfakult, toldozott-foldozott címtáblájú könyvek beszélnek Debreczen városa multjáról. A városi nyomda keretében még ilyen impresszumokat is olvashatunk: Komlós András 1574, Hofhalter 1588, Lipsiai Pál (három könyv) 1596, 1619, 1621, Rheda Péter 1603, Karancsi György 1664, Rosnyai János 1667. (Van egy Brever-féle löcsei könyv is.) Végül a nyomda újabb termékei jönnek sorra, a melyeken meglátszik

az üzlet régisége, a hol ócska, kopott betűk váltakoznak a modern technika készítményeivel s a melyen a hatvanas évek sablonja birkózik a mai divatos stíllel. Kár, hogy olyan üres a nagy üvekszekrény s az egyik felét is egyedül az üzlet nagy plakátja tölti be.

Most megint a *Pallas* felírására bukkanunk, a hol az intézet papirkonfekció-osztályát mutatja be; mutatós és fényes papirzacskók, teás-skatulyák, bonbonos zacskók, gyógyszerári csomagolók stb. tarkítják a szekrényt.

Kellner és Mohrlüder litografált vignettákat, térképeket, apró merkantil-munkákat, színes reklám-hirdetéseket mutat be szép rajzban és tetszetős színekben.

Vas Tivadar szintén szépnymomású és korrekt rajzú litografiákat állított ki.

Gyulai Samu litografiái mennyiségre nézve nem nagy kollekció, mégis ebből is kitetszik a czég mindenben való gyakorlottsága.

A debreczeni *Csokonai-nyomda* csak pár kisebb munkát állított ki, a melyek között van egyptár nagyon csinos dolog, valóságos modern munka. Úgy látszik, hogy csak az utóbbi idők termékeiből válogattak.

Pleitz Pál (N.-Beckerek) kiállította a firmáját, sárgára festett érclemezen, kék betűvel festve, azonkívül ott fekszik nyolcz darab, spárgával összekötött könyv, két más könyv és három szabadon álló üzleti jelentés.

Herbst Samu foto-kemigrafiai intézete horganyba és rézbe edzett kliséket állított ki, igen szép, precíz kidolgozásban.

Pressburg Frigyes üzleti könyveket és litografiákat mutat be.

A *Kosmos* ismét színes reklám-plakátokat, köztük a kiállítás távlatképét állítja ki, a mely utóbbi bizony elég tökéletlen alkotás.

Utolsónak maradt a *M. kir. Államnyomda* külön terme. Ez már valamivel jobb benyomást tesz reánk, mint az Egyetemi nyomda terme, bár egy állami intézethez ez is nagyon szegényes kiállítás. Az államnyomda főtermékeit jóformán nem is állította ki, csak egynéhány fénynyomatú képet, domború művű kartografiát mutat be. Nagyon szép a Vágó Pál festménye után készült Húsvéti öntözés cz. fénynyomat egy és több színben, a Mindenszentek napján cz. atlaszra nyomott fénynyomat; továbbá szép még a fénynyomatok közül Az utolsó Árpád-ivadék cz. egyes és pigmentre nyomott kép is. Ki van állítva az EMKE alapító oklevele, Munkácsy Mihály rajza után készítve; a királyi várkastély alkonyatkor igen találó színekkel előállítva; egy részlet a Feszty-körképből. Szent István mint hittérítő galvanoplasztikailag van előállítva; van ezenkívül még több galvanoplasztikai és fotomechanikai munka is. Végül meg kell még emlékeznünk Péchy igazgatónak a Tatra térképe és a Balaton és környéke domború művű térképeiről is; ezek szintén igen szép és fáradságos munkák.

És ezzel végeztünk a XV. csoport pavillonjának ama részével, a mely minket legközelebről érdekel. Megemlítettük már, hogy a nyomdatermékek a karzat-szerű emelet baloldalán vannak, a jobboldalon a fényképezés kiállítása vonul végig; ezt a két főrészt az

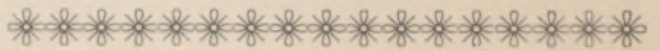
Államnyomdatól a címfestők kiállítása, az Egyetemi nyomda terméből kimenve a könyvkötők impozáns kiállítása köti össze. A címfestők oldala nagyon üres, még egy lombfűrész-munkákkal foglalkozó uri ember is ott árulja a *betűs* mellűit. (?) (E szerint tehát a madaras tűk az állatkiállításba, a biciklis tűk pedig a gépek csarnokába valók!)

Úgy hiszszük, hogy részrehabilitatlanul, igazságosan mondtuk el véleményünket az *egyes* kiállítókról; megdicsértük azokat, a kik méltók a dicséretre s feltártuk a hibákat ott, a hol ilyeneket találtunk.

De hát ez volt feladatunk! Megmondtuk előre is, hogy mi nem rajonghatunk kedvünk szerint, ha azt akarjuk, hogy komolyan vegyenek.

Magáról a pavillonról, illetve arról a benyomásról, a mit az reánk általánosságban tett, valamint a horvát és bosnyák pavillonokban kiállított nyomdatermékekről jövő alkalommal mondjuk el véleményünket.

Tichy Ákos.

Előfizetésre való felhívás.

Alig van már Magyarországon olyan nyomdászváros, a hol ne ismernék a *Magyar Nyomdászok Évkönyvét*. Tizenegy évfolyam forog közkezen a Szakkör e vállalatából, a mi csak azt bizonyítja, hogy a magyar nyomdászságnak szüksége van erre az időnként megjelenő szakmunkára. A régi évfolyamok megmaradt példányai lassankint egészen elfogynak, a két első évfolyam pedig már nem is kapható. A fiatal szaktársak így akarják megszerezni azokat az évfolyamokat, a melyeknek megjelenésekor ők még az iskola-könyveket forgatták.

Elmondhatjuk tehát, hogy mikor a *Magyar Nyomdászok Évkönyve 1897. évi tizenkettedik évfolyamára* szóló előfizetésre való felhívásunkat szétküldjük, az barátságos fogadtatásra talál minden szakembernél s e felhívásunk is új meg új híveket szerez majd a Szakkör e vállalatának.

Az Évkönyv tizenkettedik évfolyamának szerkesztését a választmány *Tichy Ákosra*, a Szakkör titkárára bízta, a kit tollforgató szaktársaink és az irodalmi bizottság támogatnak abban, hogy ez az évfolyam se maradjon a többiek mögött.

Az új szerkesztő nem ád új programot, hanem követi a régi utat, a melyen oly szép haladást tett ez az egyedüli magyar nyomdász-almanach, hogy nemcsak a szaktársak, de a sajtó figyelmét is magára vonta. Könyvkereskedők, bibliografusok, professorok is vannak már előfizetőink között, a kik a rendes előfizetési áron felül még szépen megírt elismerő sorokkal buzdították a szerkesztőket a további munkálkodásra.

Ezt a szép sikert mi a magyar nyomdászság közreműködésével értük el. Egyik a tollával és tudásával, a másik pedig anyagi hozzájárulással segített e nehéz munkánkban.

És mi nem is akarunk hálátlanok lenni, mert a mily mértékben fokozódik a szaktársak érdeklődése az

Évkönyv iránt, abban az arányban igyekezünk mi is fejleszteni annak tartalmát s arra törekszünk, hogy kiállításai is mindig lépést tartson a mai kor rohamos haladásával. Azt akarjuk, hogy ne csak szóval, de tettel is bemutassuk azt, hogyan kell szépet, jót és hasznosat produkálni, vagyis mintegy irányt óhajunk adni a magyar nyomdász-technikának.

Az Évkönyv terjedelme most is körülbelül tíz év lesz s a naptári részen kívül hosszabb-rövidebb szakközleményeket, hasznos tudnivalókat, a szaktársakat érdeklő egyesületi közleményeket, árszabályt, mintául szolgáló hirdetések stb. fog közölni.

Ára helyben 60 krajczár, vidékre portómentes postaküldéssel 67 krajczár, ajánlott küldéssel 82 krajczár, mely összeg helyben a kör bizalmi férfainál vagy az ívtartóknál, vidéken pedig az erre vállalkozó szaktársaknál tizkrajczáros heti részletekben is törleszthetők. Utánvételes küldésre nem vállalkozunk.

Az előfizetési pénzek (vidékről legcélszerűbb postalványon) legkésőbb október hó végéig küldendőek be a *Grafikai Szemle* címére: Budapest, V., Holdutca 7. szám (Részvénynyomda). Az ívtartó szaktársakat azonban felkérjük, hogy előleges tájékoztató végétt sziveskedjenek a jelentkező előfizetők számát egy levelező-lapon már előbb is tudatni.

Minden tíz előfizetőt gyűjtőnek egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A kik közleményekkel óhajtanák az Évkönyvet megtisztelni, azokat kéri a szerkesztő, hogy a kéziratokat legkésőbb szeptember közepéig küldjék be az ő címére (ugyancsak Részvénynyomda).

Az Évkönyv az idén pontosan, december elején jelenik meg s ekkor kapják meg az előfizetők is.

Ezek előrebocsátása után ajánljuk vállalatunkat a szaktársak jóindulatába és kérjük annak minél nagyobb mérvben való felkarolását.

Budapesten, 1896. július hó.

A Könyvnyomdászok Szakkörének
irodalmi bizottsága.

VEGYESEK.

Az új félév kezdetén felkérjük előfizetőinket előfizetésük minél előbb való megújítására, mert a jövő számot már csak azoknak küldjük meg, a kik az előfizetést megújították. Lapunk előfizetési ára: egész évre 2 forint, fél-évre 1 forint, egyes szám ára 20 krajczár.

Ács Mihály síremléke. A Szakkör által kibocsátott gyűjtőiveken Ács Mihály síremléke lapunk zártáig a következő adományokat vettük: Könyvnyomdászok Szakköre 50 ft; Egerből: lovag Tóth István 10 ft, az érseki liceumnyomda személyzete 5 ft; Nagy-Károlyból: Sarkadi N. Zsigmond 1 ft, Tykál János 20 kr., Beke Zoltán 20 kr., Pásztor Dezső 10 kr., Stampfl Gyula 10 kr. (két utóbbi tanoncz); Budapestről: Kertész Árpád 1 ft, Kertész Loránd 1 ft, Skodnitz Salamon, Ábrahám L., Schlesinger Adolf, Petrovszky Paula, Weisz Márk, Laufer Izidor 10—10 kr., G. B. 20 kr. Az ezután bejövő adományokat csak lapunk jövő számában mutathatjuk majd ki, mikor már a befizetett összegek is lapunk kiadóhivatalában lesznek.

Mellékletünkről. A Szakkör egy választmányi ülésén azt határozta, hogy a Grafikai Szemléhez csak akkor ad mellékletet, ha azok csakugyan számot tarthatnak a műmelléklet elnevezésre, mert nekünk nem az a célunk, hogy minden áron színes mellékleteket adjunk, akár érdemesek azok a közlésre, akár nem. Most — legnagyobb örömünkre — a vidékről kaptunk olyan munkát, a mit szíves örömmel mellékelünk lapunkhoz. Mint a nyomtatvány is mutatja, *Taizs József* pécsi könyvnyomdáját dicséri a szemrevaló, csinos műszedés. A kísérő levélből azt vesszük ki, hogy azt *Fiedler K.* és *Safesák Rezső* ottani szaktársak készítették s az ő kérelmükre is ergedte át azt a főnök úr lapunk részére, még pedig azzal a megjegyzéssel, hogy máskor is szívesen küld mellékletet lapunk részére. Azt hisszük, hogy nemesak mi, de olvasóink is mindenkor szívesen veszik az ilyen kedves meglepetéseket. Igaz, hogy a levélő kissé túlhalmozott és nagy is; de azért igen sok fővárosi nagy műintézet szívesen rátenné azokra impresszumát. A diszkrét nyomás meg éppen kifogástalan és az üzleti kártya szédése is nagyon jól mutat. Szívesen reflektálunk az ígéretekre és köszönjük a mostani küldeményt.

Az iparossegédek és tanoncok időleges kiállítása e hó 15-én nyílt meg és augusztus hó 15-éig marad nyitva. A kiállítás pavillonja a villamos vasut mentén, a czukoriparpavillonnal szemben van. E kiállításban részt vesz a Szakkör is kiadványaival és nyomtatványaival. Ezekon kívül még a következő körtagok állítottak ki igen csinos munkákat: *Götz József* szedő, *Pumsenberger Antal* gépmester és *Hoffmann Antal* tömöntő (mindhárman a Részvénynyomdából) együttesen egy igen szép szedés-tablót, *Götz* ezenkívül még egy kollektív műszédést is; *Spitz Adolf* (Czettel és Deutsch) lénia-szedést és egyéb apróságokat, *Weisz Adolf* (Posner) műszédéseket, *Mitterszky József* (Hornvánszky) műszédéseket, *Stalla Márton* (Márkus) különféle apróságokat. Ajánljuk e kiállítást a szaktársak figyelmébe.

Kedélyes estélyt rendez a Szakkör vigalmi bizottsága vasárnap, július 19-én, a kerepesi-út 64. sz. alatt lévő Korona-vendéglőben, a kör vendégének, *Schwartz Sándor* úrnak tiszteletére. Reméljük, hogy a magyar szaktársak megmutatják a bécsi kollégának (a ki különben földink is), hogy szeretik az olyan jó szomszédot, a minő *Schwartz* úr. Az estély kedélyességét fokozni fogja a mi jeles dalosainknak, az *Ébredés* tagjainak közreműködése, meg az a csinos kerti helyiség is, a hol az összejeövetelt tartják. Vendégeket és hölgyeket is szívesen lát a rendezőség.

Az ezredéves kiállítás XV. csoportjának juryje — értesülésünk szerint — következőkép alakul. Kinevezettek: *Czettel Gyula*, lovag *Falk Zsigmond*, *Gerő Lajos*, *Herz Vilmos*, *Meynier Károly*, *Péchy Imre*. — Megválasztottak: *Gálfy Gyula*, *Geller József*, *Gottermayer Nándor*, *Hirsch Lipót*, *May Manó*, lovag *Posner Alfréd*. A csoport katalógusának második, végleges kiadása is elkészült már és külön füzetként kapható.

A nyomdász-szakiskola ügye — mint értesülésünk — fordulópontra jutott, a mennyiben a főnökegyesület július 1-én tartott közgyűlésén a szakiskola létesíthetése végett alapszabályait olyképp módosította, hogy az egyesületnek a papirgyárosok, gépgyárosok, czinkografusok, festékgyárosok stb. is tagjai lehessenek mint pártoló tagok. Bizonyára némi megnyugtatójukra fog szolgálni e hír a Kör mindama tagjainak, a kik az ügyért lelkesednek. Ugyane közgyűlésen felolvasták a választmány jelentését, melyből kitűnik, hogy az egyesületnek 3317 forint 98 krajczár vagyona van. A kisorsolt választmányi tagok helyébe megválasztották *Markovics Vilmos*, *Nagy Sándor* és lovag *Posner Alfréd* nyomdatulajdonosokat. Végül a közgyűlés *Buschmann Ferencz* indítványára az egyesület tiszteletbeli

elnökül egyhangúlag megválasztotta emőkei Emich Gusztávot, az Athenaeum vezérigazgatóját.

A kolozsvári nyomdászat története czinű czikkünk folytatása e számunkból térhiány miatt maradt ki.

Az eddigi Gelléri és Weisz czég változást szenvedett, a mennyiben az utóbbi czégtárs nevét Székelyre változtatta; a czég tehát jelenleg ezt az igen jó hangzású czímet viseli: »Gelléri és Székely«. Kívánjuk, hogy ne csak a hangzása legyen mindig jó . . . .

A papirgyárosok kongresszusa mult hó 28., 29. és 30-dikán ment végbe a kiállítás ünnepeinek csarnokában. A kongresszust *Mallekovics Sándor* nyitotta meg, melynek elnöke *Kink Gyula*, az osztrák papirgyárosok egyesületének elnöke volt. *Markovich János* titkár az évi jelentésben felhossa, hogy most igen nagy szükségök van a magyar és osztrák papirgyárosoknak az egyesülésre, mert a papiripart érdeklő igen fontos törvényalkotások vannak készülöben. A jelentés továbbá azt is megemlíti, hogy az egyesület kérelmet intézett az osztrák kormányhoz, hogy az e sajtótörvényt a mai igények szerint alakítsa át és engedje meg a sajtótermékeknek szabad exportálását. Majd a jelentés után az elnök azt is felemlítette, hogy az osztrák kormány a bélyegilleték reformját óhajtja tervbe venni. *Seyfert Félix* az osztrák és magyar papirgyári hivatalnokok nyugdíjgyesületéről tett jelentést, a melynek szükséges voltát a kongresszus egyhangúlag elismerte és az elnökséget bízta meg a szükséges lépések megvételére. Majd még egy központi iroda felállításának szükségességét mondta ki a kongresszus, a mely bizonyos kartellt képezne a munkások szervezkedésével szemben. Ennek költségei fedezésére az egyesületi illetéket emelték fel, a melynek nagyságát majd az elnökség határozza meg. A kongresszust előkészítő bizottság élén *Iovag Falh Zsigmond* kir. tanácsos és *Herz Vilmos*, az Első Magyar Papiripar igazgatója állottak s ők vezették az előkészítés munkálatait.

Kiállítás az Akadémia könyvtárában. Az akadémiai könyvtár kis olvasótermében, a hol máskor szorgalmas ifjak és tudós öreg urak bujják a könyveket, ritkaságok kiállítása nyílt meg. Két hosszú szekrényben vannak bemutatva az Akadémia újabb szerzésű kincsei, régi magyar nyelvemlékek, levellek, történelmi emlékek, vegyes kéziratok, képek és egy külön kis szekrényben a Kiszfaludy-társaságnak ereklyéi Kiszfaludy Károly, Petőfi, Arany, Madách emléktárgyai. — Tudósoknak és könyvkedvelőknek valóságos élvezet egy órát tölteni a ritkaságok között. Ott van például a nemrég fölfedezett besztercei szójegyzék, mely egyik legrégebb (XIII. század) latin-magyar szógyűjteményünk. Egész sereg remekül festett imakönyv, breviárium a XIV. és XV. századból, a Thuróczy-krónika, az érsekújvári, a Kriza-kodex, a Guary-, a Thewrewk-, Gyöngyössy-kodexek stb. Egy szekrényben magyar jelesek levelei, kézírásai, okmányai vannak, többek közt a lánchíd alapítóinak aláírásai. Van továbbá egy igen becses képsorozat magyar vidékekről, melyeket Waldstein gróf ajándékozott az Akadémiának. A kiállítás minden kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt van nyitva szeptember 15-ig s a közönség díjtalanul megtekintheti.

A budai Typographia-dalegylet jun. 28-án tartotta fennállásának huszonöt éves emlékünnepejét, mely alkalommal a főváros és környékéről, de Temesvár és Pozsonyból is jöttek dalárdák, az ünnepegen résztvenni. Az utóbbi két helyről érkezett dalárdák szakmabeliek és így természetesen kétszeresen szivesen látott vendégek voltak. Az egész ünnepélyesség nagyon szépen sikerült s az alkalmi nyomtatványok is méltóak voltak az alkalomhoz.

A váczi fegyházban nyomdát rendeznek be, melynek most keresik univerzál-tehetségű vezetőjét. Egyebet nem kívának tőle, minthogy szedő, nyomó, gépmester s tömöntő is

legyen, meg naponkint 13 órát mulasson a rab urakkal. A fizetésről egyelőre nem beszél a krónika, de képzelhető, hogy a fenti szerény igényekkel szemben milyen fényes lészen az. Így segít az állam konkurrencziát csinálni az adófizető tisztességes nyomdász-polgároknak.

Trócsányi Bertalan, sárospataki ev. ref. főiskolai főbizományos, könyvkereskedő, e hó 7-én 51 éves korában elhunyt. Trócsányi betűszedő volt, ki még az 1870-iki sztrájk alkalmából szerepet játszott Budapesten. A sztrájk lezajlása után eltávozott Budapestről, elhagyván egyuttal a szedőszekrényt is és azután mint sárospataki könyvkereskedő alapított magának, később családjának is tisztességes exisztenciát. Béke hamvaira!

Régi nyomda megszűnése. Lőcse városában, hol tudvalevőleg már igen-igen régen gyakorolták művészetünket a Breuer-család faprésein, a jelen század elején keletkezett a Werthmüller-nyomda, melynek az volt a nevezetessége, hogy abban egészen napjainkig csak fasajtón és szőrpamacscsal dolgoztak, lévén a nyomda utolsó tulajdonosai, a két Werthmüller testvér a városnál alkalmazva azzal a beneficiziummal, hogy a testvérek egyike, tanult nyomdász létére, a nyári szünet alatt kinyomta a város költségvetését és egyéb apró nyomtatványait. Más munka nem is készült e visszamaradt nyomtató-műhelyben. Most, hogy a Szakkör szétküldte az országban a néhai Ács Mihály sarköve számára szolgáló aláírási íveket, Lőcséről visszakaptuk az ívet azzal a megjegyzéssel, hogy Werthmüller meghalván, a maga nemében unikumot képező nyomda szintén megszűnt létezni.

Megszűnt nyomdák a vidéken. Most, hogy az Ács Mihály siremlekkéről szóló felhívást kibocsátotta a Szakkör, egész sereg iv jött vissza azzal a megjegyzéssel, hogy az illető czég »meghalt«, vagy »elköltözött«, vagy »megszűnt«. Tájékozódás végett közöljük e megszűnt czégeket. Stern Gusztáv (Temesvár), Kellner Albert (Orosháza), Hunnia-nyomda (Vác), Rubinstein N. (Zombor), Risnyovszky-nyomda (Aranyos-Maróth), Krausz N. (Gyöngyös), Kohn Adolf (Gyula), Magyar János (Kaposvár), özv. Már Józsefné (Békés), Löwy Miksa (Siklós), Policzer Zs. (Abrudbánya), Kaufmann Fanni (Székesfehérvár). E változásokat mai számunk borítékán már helyesbítettük. Kár, hogy oly keveset törődnek a szaktársak ezzel a listával és nem értesítenek minket az egyes czégek megszűnéséről vagy új czégek keletkezéséről, mert ezzel első sorban is az általánosságunk tennének hasznos szolgálatot. Különösen az utazó szaktársakat kérjük fel első sorban az ilyen változások bejelentésére, hiszen ők is nagy hasznát veszik annak, ha maguk előtt látják a hazai nyomdák pontos névjegyzékét.

Elzevier-kiadások eladása. Párisban 125.000 franknyi esinos összegért kínál egy könyvkereskedés Elzevier és egyéb XVII. századbeli hollandi nyomdászok által készített könyveket oly nagyszámban, mint a milyenben ilyenek még eddig nem kerültek piacra. A gyűjtemény 3404 műből áll, melyek közt 1787 Elzevier-kiadás van. Könyvkedvelők számára e gyűjteményről külön katalogus adott ki, ellátva előszóval Brunetiére tollából. A katalogus 500 oldalra terjed és 350 hasonmást közöl könyvczimekről, nyomdászjelekről stb., szóval ez a katalogus magában véve is nagy könyvirodalmi becses bir.

Geschichte der Buchdruckerei Carl Angermayers czim alatt egy oktáv-ivre terjedő füzetkét küldtek be nekünk, mint a *Pressburger Zeitung* julius 1-én megjelent számának különlenyomatát. A füzet Angermayer Károly úr nyomdatulajdonosságának negyedszázados évfordulója alkalmából adatott ki és érdekes adatokat közöl a nyomda szép és változatos multjából, melyeket alkalmadtán ismertetni fogunk. Most csak azt a megjegyzést kockáztatjuk, hogy az Angermayer-üzlet, mint vidéki nyomdaink egyik legelseje,

jól tett volna, ha nem fukarkodik ezen füzet kiadásánál és nem használja fel a *Pr. Z.* agyonnyútt szedését, hanem a tetszetős köntöséhez, illetve a borítékhoz, szemerevalóbb szövegbeütést vesz. A címlapon különben szintén találtunk kifogásolni valót; így az Angermayer's szónál már nem szokásos a birtokragot képező *s* betű előtt aposztróf-jelet használni, sem pedig kisebb fokú *s* betűt. Feltűnő hiányokat mutat a dedikáció szedésének elhelyezése és beosztása is.

Sajtóviszonyok Japánban. Japánban a Tokugama-Sogune uralom idejében 250 évig teljesen el volt nyomva minden véleményszabadság. A sajtó kizárólag a szépirodalom szolgálatában állott, a mely különben Japánban magas színvonalat ért el. Még az 1868-ik nagy felfordulás után is legfőleg a hivatalnokok számára léteztek száraz hivatalos lapok. De bizonyos alkalmakkor afféle »rendkívüli kiadások« jelentek meg, például a német-francia háború idejében a gyorsan egymásra következő események tették szükségessé ez extra lapokat. Így aztán egyes hetilapok keletkeztek, a melyek ugyancsak eszükben tartották, hogy mennyire meg lehet inni a levét annak, hogy ha a kormánynak nem tetsző dolgok jelennek meg a lapban. De az idegenekre nem terjedt ki ez a szigor és ezért 1872-ben egy merész angol ki is adott egy napilapot Tokióban, a mely nagy stílusban kezdett működni és ebben bizonyos modern és szabadabb hangon kezdték a visszaéléseket ostorozni. Az eredmény az lett, hogy a visszaélések megszűntek, a sajtó nagyobb szabadságot ért el, mert kezdték üdvös voltát belátni. Ennek folytán a benszülöttek is kedvet kaptak a lapalapításhoz. Első évben 50 új lap indult meg, 1893-ban már 767 lap létezett Japánban. A posta 1887-ben 18,248.305 darab lapot szállított, 1891-ben pedig már 49,081.972 példányt. A lapok megjelenési módja ott olyan, mint nálunk. Reggelenként jelennek meg, ünnep után való napon szünetelnek, némelyik újság csak két-háromszor jelen meg hetenként. A legnagyobb bajuk azonban a sajtóadó, a mely Japánban felette jelentékeny.

Milléniumi történet. Az Athenaeum r. társulat kiadásában megjelenő *A Magyar Nemzet Története* című tiz-kötetes nagy munkából könyvpiacra került a 72., 73. és 74. füzet, a melyekben dr. Fraknoi Vilmos, a Hunyadiak korának kiváló történetirója, folytatja Mátyás király sziléziai hadjáratainak történetét, majd áttér Hunyady Mátyás házasságának, az osztrákok elleni hadjáratainak, Bécs bevételének, Mátyás hadseregének, diplomáciájának stb. ismertetésére. A 73. füzetben Fraknoi be is fejezi a Hunyadiak történetét Mátyás halálával és áttér a Jagellók korára, mely ennek a negyedik kötetnek második részét képezi. A 72-ik füzethez műmellékletül van csatolva *Nándor-Fehérvár bevétele a törökök által* egy 1522. évből származó nürnbergi színesített fametszet után, *Hunyady János sirenlelkének* rajza a gyulafehérvári székesegyházban levő sír után; a 73-ik füzet rendkívüli díszes műmellékletét képezi *Victorini Commentum Super Rhetoricis Ciceronis* című Corvin-kodex címlapjának színes hasonmása. Ugyancsak a második műmellékleten Cserna Károly remek rajzában látható *Vajda-Hunyad vára a lovagteremmel*. Egyes füzet ára 30 kr. Kapható minden hazai könyvkereskedésben és kolportörnél.

A Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) könyvkiadásában megjelenő *Magyar szabadságharc története* című műből a 61. és 62. füzetet, *A Magyar Nemzet Története* nagy munkából pedig a 41. és 42. füzeteket vettük. Mindkét mű felüláll minden dicséreten. Az előbbi a magyar nemzet örökdicőségű szabadságküzdelmét adja meg igazán a hazaszeretet hangjába mártott tollal, a másik a nemzet egész történelmét mondja el a legszakavatottabb férfiak meggyőző erejével. Mindkét mű telve van szép szövegrajzokkal és művészi értékű mellékletekkel. Egy-egy füzet ára 30 kr. Kapható minden könyvkereskedésben és kolportörnél.

A Magyar Könyvszemle most megjelent ez évi második füzetében egész sorát találjuk az érdekesebbnél érdekesebb

czikkeknél. Bennünket nyomdászokat első sorban érdekelnek a következő czikkek: Az 1494-iki zenggi glagolita misekönyv, Ásbóth Oszkártól; A milánói Korvin-kodexekről, Schönherr Gyulától; Nyomdászati és könyvészeti adatok, dr. Illésy Jánostól; továbbá egy ismertető cikk az oláh nyomdászati multjáról. Végül: Az idegennyelvű hazai hírlapirodalom 1896-ban, összeállítva Kereszty István által. Két melléklet az 1494-iki zenggi glagolita misekönyv kezdő és utolsó lapjait ábrázolja. Ajánljuk e kiváló szakfolyóiratot pályatársaink figyelmébe.

HIVATALOS RÉSZ.

MEGHIVÓ.

A Könyvnyomdászok Szakköre 1896. évi július hó 19-én délelőtt 10 órakor, a kerepesi-út 64. sz. alatt lévő Korona-vendéglőben

HAVI ÜLÉST

tart, melyre a kör tagjait tisztelettel meghívja
Budapest, 1896. július hó

a választmány.

TÁRGYAK:

Folyó ügyek tárgyalása.
Szakkérdések benyújtása.
Indítványok.

Schwartz Sándor úrnak, a bécsi nyomdásztanoncz-szakiskola aligazgatójának előadása, a *vezetése alatt álló szakiskola alapításáról, szervezetéről és eddigi sikereiről.*

***

Az érdekes előadásra úgy a főnök urakat, mint a körön kívül álló szakértársakat is tisztelettel meghívjuk.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemű kondícióváltozást, úgy az abba való be-, mint kilépést haladéktalanul adjanak tudtul a Kör pénztárosának, mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a célra egy egyszerű levelezőlap.

Körünk megkeresésére Krecsányi Ignác úr, a krisztinavárosi szinkör igazgatója, kedvezményes jegyeket bocsátott a kör tagjainak rendelkezésére. Ezen kedvezményes jegyek váltásához szükséges utalványok darabonként egy kr.-ért kaphatók Weinberger-Dezso (Franklin), Pamuk Ferencz (Athenaeum), Tichy Ákos (Pesti részvénytőzsdé), Schwiml Béla (Pester Lloyd), Wagner Rezső (Államnyomda), Káhn Sándor (Légrády), Novitzky N. László (anyaegylet) uraknál és Rencsisovszky Ferencz szakköri pénztárosnál (VII., Kerepesi-út 64. III. 32).

Mérsékelt jegyárak:

Nagy páholy	4 frt	I. rendű körszék	40 kr.
Zsöllyeszék	90 kr.	II. »	30 »
I. rendű zártszék	70 »	Földszinti bemenet	40 »
II. » »	55 »	Karzati zártszék első sor	40 »
		a többi	35 »

Vasárnap és jutalomjátékoknál földszinti bemenetre jegyek nem adtnak ki.

Feld Zsigmond úr, a városligeti szinkör igazgatója, szintén engedélyezett kedvezményes árú jegyeket. Ehhez való utalványok ugyanott kaphatók, hol a bujaiak. Az árak következők:
Földszinti páholy . . . 3 frt 50 kr. | Oldalföldszint . . . . . 40 kr.
I. emeleti » . . . 2 » 50 | I. emeleti erkély 1-ső sor 50 »
I. rendű zsöllye . . . 80 » | I. » » többi sor 40 »
II. » . . . . . 60 »

Vasár- és ünnepnapokon lehetőség szerint.

Kedvezményes jegyek a Vígszínházba. A Vígszínház igazgatósága Körünk megkeresésére a következő, igen mérsékelt helyáratok engedélyezte:

Földszinti támlásszek	IX-XII. sor	80 kr.
	XIII-XVI. »	70 »
I. Erkély	II-V. »	80 »
I. »	VI-XI. »	50 »
II. » zártszek	I. »	60 »
II. »	II-IV. »	40 »

Minden jegyre külön utalvány kell. Utalványok a szinköri utalványok árusítóinál kaphatók.

Pokol-körkép és Feszty-körképjegyek csak Tichy Ákos titkárnál (Részvénynyomda), Rencsisovszky Ferencz pénztárosnál és Novitzky N. Lászlónál kaphatók darabonként 32 krajczárért.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

A. M. úrnak, Budapest. Szives érdeklődését lapunk irányában megköszönve, sajnálattal kell kijentenünk, a mit ön is bizonyára be fog látni, hogy egyidejűleg két, ugyanazzal a tárggyal foglalkozó cikksorozatot amúgy is szűk terünkön nem közölhetünk. Minthogy azonban igen ügyes és éles megfigyelésre valló dolgok vannak a dolgozatban, némi változtatással igen jól volna felhasználható a most folyó cikksorozat befejezésével. Erre nézve majd találunk alkalmat szóbeli elintézésre. Addig is szives üdvözlét!

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

Felölös szerkesztő: TANAY JÓZSEF. * Főmunkatárs: BAUER JÁNOS M.

Beit & Co

früher
Beit & Philippi
HAMBURG

Druckfarben-Fabriken

A cég készít fekete és színes
Könyv- és könyomdai festékeket
Hammonia bengeranyagot
KENCZÉKET.
Vezérképviselőség és gazdagon felszerelt raktár

MÜLLER TESTVÉREK BUDAPEST, Főraktár és iroda: V. ker., Bálvány-utca 11. sz.

Betüöntöde

Rézlénia- és Rézbetü-gyár

Numrich A. és Tsa, Lipcse

Ujjonnan való berendezések és átöntések a legrövidebb idő alatt.

Előnyös fizetési feltételek.

Tömöntöde
Véső-intézet
Galvanoplastika
Nyomda-berendezések raktára.

Ujdonságok:
Rozsabetü
Orphen-curato
Rédlátan-curato
Amerikai tintacsalók
Új Götlich
Eredeti újragörzések

Dúsan felszerelt raktár:
Betükből
Körzetekből
Vignettákból
Sarkokból stb.

Rézből készült ujdonságok:
Műszedés-körzet
Réz-alapnyomat.

Ateliers für Zinkätzung u. Holzschnitt

SCHRIFTGIESSEREI

Stereotypie
Galvanoplastik

Julius Klinkhardt

LEIPZIG und WIEN.

Messinglinien-Fabrik
UTENSILIEN - HANDLUNG
Fachschlerer & Gravier-Anstalt.

ELSŐ MAGYAR

Könyvnyomdai Szakasztalos

BÖLE JÓZSEF

BUDAPEST, VIII. Vas-u. 7. vagy Stáhly-u. 1.

Elvállai mindennemű épület- és butorasztalos-munkát.

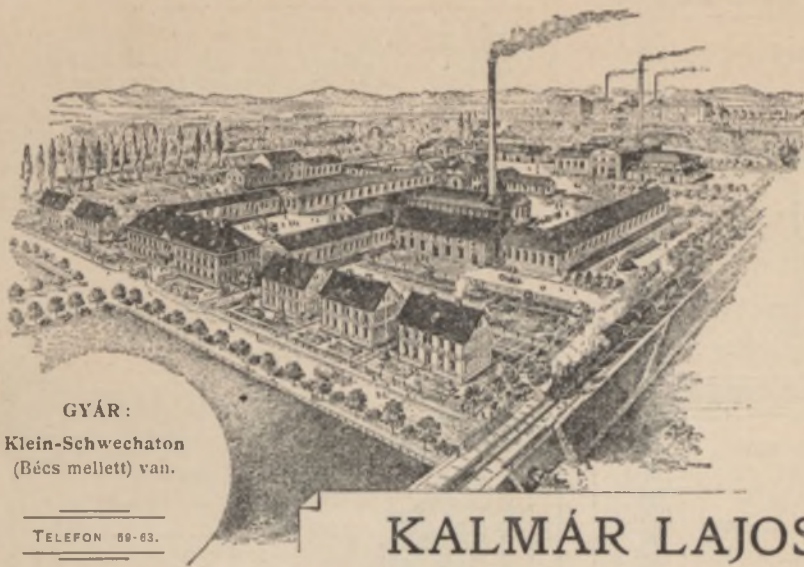
Javilások elfogadatlak és pontosan eszközölletnek.

Könyv- és könyomdai festékgár

Schiff, SrpekKÖZPONT:
BÉCS & Comp.

I., Lothringerstrasse 3.

**Koromégetés Kenczefőzés
Hengeranyag.**A gyártmányok védjeggyel vannak
ellátva.A cég budapesti
kizárólagos képviselője és raktára**BUDAPEST**
VII. ker., Dohány-utca 10. szám.

GYÁR:

Klein-Schwechaton
(Bécs mellett) van.

TELEFON 69-63.

KALMÁR LAJOS**Figyelmeztetés.**

A nyomdáknak a hengerek át- és újjáöntése gyakran szükségessé válik, miért is bátorodunk a t. nyomdatulajdonosoknak legkitünőbbnek elismert hengeranyagainkat a következő árak mellett ajánlani:

»Austria« extra kgija . . . . . 1 frt 80 kr.
 » prima » . . . . . 1 » 50 »
 »L« hengeranyag » . . . . . 1 » 25 »

Fenti árak franko házhoz szállítva értendők. — Bátorodunk a t. nyomdatulajdonosok becses figyelmét különösen »L« hengeranyagunkra felhívni, mely úgy kitünő minősége, mint olcsó ára által előszeretettel használtatik.

Mintákkal bármikor kívánatra díjmentesen szívesen szolgálunk.

Szükség esetén**Postapapírokban:** fehér és színes, Bankpost, ivrét, negyed és nyolczad alakban, vonalozva és koczkázottan;**Iró és fogalmazó papírok:** irodai, posta és minden alakban;**Okmány- és könyvpapírok;****Nyomatató papírok:** fementes, középfinom és közönséges, újságok, folyóiratok és könyvek, zeneművek és könyomdai munkák részére;**Illustrációk nyomtatására szolgáló papírok** amerikai módon előállítva: díszművek, fény- és színnyomatok, metszetek részére;**Színes papírok:** borítékok, falragaszok, újságmellékletek stb. számára;**Karton-papírok:** fehér, színes és levelező-lapkarton a legnagyobb választékban;**Rajzpapírok:** tekercsek és ívekben;**Itató- és szűrlepapírok;****Csomagoló és göngyölő papírok:** minden czélokra;**Fénylemezek** (posztónyirólemezek) és mindennemű**Lemezekben** kérem szíves megbízásaival hozzam fordulni.**MOIRET F. ÖDÖN****PAPIRNAGYKERESKEDÉS
& GYÁRI PAPIRRAKTÁR**

Budapest, V. kerület, Gyapju-utca 6. szám.

Roeder Gusztáv és Tsaics. és kir. szab. Marschendorfi papírgyár raktára
és képviselősege.**»Steyrermühl«**papírgyár és kiadóársaság Aichberg-Steyrermühle
képviseelősege és raktára.

Könyv- és könyvmdai
szines és fekete festékek gyára.

Huber Mihály

ALAPITTATOTT 1780-BAN.

München és New-York.

Kizárólagos képviselője Magyarország és
a keleti tartományok részére

Fuchs Dávid

Budapesten

IV. kerület, Újvilág-utca 6. szám.

Eme dúsan felszerelt raktárból bármilyen
megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Árjegyzékekkel és nyomásmintákkal kívánatra
készséggel szolgátunk.

Könyv- és könyvmdai
festékek gyára.

WÜSTE F.

BÉCS

I., Kolowratring 9. szám.

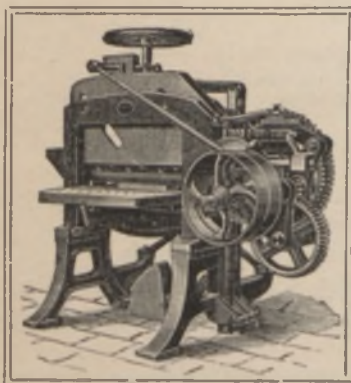

GYÁRT: Fekete és szines, kő-
és könyvnyomdák részére,
valamint réznyomáshoz szük-
séges mindennemű és színű

festékeket,

hengeranyagot
és
firniszt.

Papírvágógép.

Különlegesség 1855 óta

GÉPEK
a papíripar

minden ágazata részére.

★
700 munkás!

★
A gyár évenként 3700
gépet készít.

KRAUSE KÁROLY gépgyára
LIPCSEBEN.

Raktáros és képviselő: **DESSAUER ÉS MÁRKUS** Budapest, Lázár-utca 13.

Szám	Vágáshoz- szükség	Vágómagas- ság	Árak		Ünypeseleő	Vágóseleő	Gyorsanag- nyereg
			kézi hajtásra	mótor- hajtásra			
cm.			M á r k a				
AB	50	13	425	550	150	100	80
AB a	55	13	485	610	160	106	80
AC	60	14	575	700	175	110	85
AC a	65	14	650	775	185	116	85
AD	71	17	740	865	200	120	90
AD a	76	17	825	950	220	126	90
AE	83	18	950	1075	240	126	95
AE a	91	18	1050	1175	250	130	95
AF	95	19	1150	1275	260	136	100
AF a	100	19	1250	1375	280	140	100
AG	108	20	1400	1525	315	148	106
AG a	118	20	1500	1625	325	150	106
AH	120	21	1600	1725	340	156	110
AH a	140	21	1950	2075	365	160	115
AJ	180	22	2275	2400	390	160	120
AZ	210	17	—	4700	500	200	—

Beleértve két jóminőségű kést, két vágó-
léczet, csavarkulcsot és olajkannát.

Ismételadónak engedmény.

Cs. és kir. szab.

HERMANETZI PAPIRGYÁR

— RAKTÁRA —

Budapest, V. ker., Arany János-utca 8. sz.
(Alapított 1829. évben).

Levél-, könyv-, nyomda-, boríték-,
író-, karton-, rajz-, csomagoló- és
göngypapírok.

***

Merített író-, okmány- és könyvpapírok.

Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.

★

Itató-, szűrle- és mindennemű
merített nyomdapapírok.

Mindennemű lemezek stb. Papirzacskógyár.

Minőségükben a legjobb! * * *

* * * Áralkban a legolcsóbb!

Kő- és könyvnyomdai festékek.

R. Englert és Dr. F. Becker

PRÁGA

Vegyészeti és festékgyára.

Készít legkitünőbb minőségben kő- és könyv-
nyomdák részére minden fajta

Festéket, hengeranyagot és kenczéket.

Kivánságra árjegyzék, minták és külön ajánlat.

Képviselő Magyarország részére:

Detsinyi Gusztáv vegyésztanár

Budapest, VI., szív-utca 33.

Géplevélboríték * Gyászlapok

Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére:

GOLDZIEHER GÉZA

BUDAPEST

V. kerület, Arany János-utca
20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papírkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papíráruk.

GESCHÜTZT.

Myrtle
Mark

DEPOSÉ

WEINWURM ANTAL
fényképész,
első magyarországi chemi-
graphiai műintézete.
Budapest, Károly-u. 3.

Készít mindennemű horganyedzésű duczot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolitho-graphia útján a leg-jutányo-sabban s pontosan sokszorosítatnak.

*Külön bevan-
dás házon
kívül fény-
képfelvitelre.*

Rust J. H. és Társa

BETŰÖNTÖDÉJE ÉS MŰSZAKI GYÁRA
BÉCS, V. KER., GRIESGASSE 10.

Nyomdai teljes felszerelések, bármilyen nyelvű betűk, körzetek, ékítmények, rézleányok és vignetták.

Külföldön a császári sas használati jogával. — Mérsékelt árak.
Külföldi telek: Bécs, Berlin, Páris, M. m. Frankfurt, Nürnberg stb.

Wörner J. és Társa

Gépgyára és Vasöntödéje Budapesten

KÉSZIT:

Egyszerű gyorsajtókat, 2 vagy 4 festék-dörzsölő hengerrel.

Kétszint nyomó gépeket, 2 festékszerke-zettel, 2 vagy 4 festékdörzsölő hengerrel.

»Hungaria« accidenz-gyorsajtókat.

Tégelynyomású gyorsajtókat.

Önműködő késkészítő-ülő-gépeket.

Aranyozó-, dombornyomású- és kivágó-sajtókat.

Csomagoló- és simító-sajtókat.

Papírvágó- és papírfúró-gépeket.

Könyomdai gyorsajtókat.

Könyomdai kézisajtókat.

Tömöntödei berendezéseket.

Transzmisszió-telepeket.

Körforgású nyomógépeket

ujságok, könyvek és illusztrált mű-
vek egy- és többszínbeni nyomására,
tökéletesbitett tölcser- és körbenforgó
készhajtogató készülékkel.

Használt gyorsajtók

alaposan kijavítva és átalakítva, jótállás mellett jutányos árért eladók.

Nagy választékot tart a legkülönfélébb
célszerű és divatos

Könyv- és Czimbetűkből.

Elvállal igen jutányos áron egész
nyomdai berendezéseket.

FISCHER ÉS MIKA

**BETŰ- ÉS TÖMÖNTÖDE
BUDAPEST**

VII., Király-uteza 83. sz.

★

Folytonos készletben tart szerb és
héber betűket, körzeteket és kizá-
rásokat, nyomdai szerelvényeket,
betűszekrényeket és állványokat,
a leggyorsabban készítve és legjobb
minőségben kiállítva.

Betüöntöde

Ludwig & Mayer

M'm. Frankfurtban.

✱

Ajánlja általánosan elismert, legjobb anyag-
ból készült

**KENYÉR, CZÍM- ÉS DÍSZBETŰIT,
KÖRZETEIT**

és egyéb

DÍSZITMÉNYEIT.

★

A cég képviselője Budapesten

FRKUND JÓZSEF

Király-uteza 112., II. em.

Államilag kedvezményezett

ELSŐ MAGYAR KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.

47.004. és 53.406.
sz. osztrák-magyar
szabadalmak.

Kurzweil János és Tsa

Kitüntette :
Temesvár 1891.
Philippopol 1892.
Orsz. Ipar-Egyes.
1892.

GYÁR:

IX. ker., Márton-uteza 19.
Vendel-uteza 17.

Budapest

IRODA ÉS RAKTÁR:

V. kerület, Hold-uteza
23. szám.

Készít legjobb minőségű

ujság-, mű-, illusztráció-, diszmű- és mindenféle színes festéket.

KOROMÉGETÉS.

KENCZÉK. BRONZOK.

Telefon 270.

Patent gelatin-hengeranyag.

Szedősorzó igazítható feszítővel, szabadalmazott
saját találmány.

Ólomzárgyártás

Bélyegzőmetszés

Tömöntőde, Galvanoplasztika, Rézléniagyártás

Telefon 450. sz.

Mechanikai

műhely

ELSŐ MAGYAR

BETÜÖNTŐDE RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST

VI., Dessewffy-uteza 32.

VI., Dessewffy-uteza 32.

Egész nyomdai berendezések ♦ ♦ ♦

jutányosan és gyorsan foganatosítottak.

Folyton dúsz raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

Könyv- és Czimbetűkben

továbbá

Körzetek, Rézléniák és Kizárásokban,

A legkülönbözőbb ékítmények és egyéb nyomdai felszerelésekben.

E lap szövege az öntőde betűivel nyomtatott.

KÖNYVNYOMDA

Könyvkötészet

Telefon

113. sz.

Nyomtatványraktár

és

Papirkereskedés

TAIZS JÓZSEF

PÉCSETT + + +

Mária- és megye-utca sarkán.

Sürgönyezim: *Taizs, Pécs.*

Alapított
1867.

Pécselt, 189

Alapított 1867.

Telefon 113. sz.

KÖNYVNYOMDA

TAIZS JÓZSEF PÉCSETT

KÖNYVKÖTÉSZET

Nyomtatványraktár

Papirkereskedés